Μικτοί Γάμοι ονομάζονται οι μεταξύ Χριστιανών και Χριστιανών τοιούτοι, η οι μεταξύ Χριστιανών Ορθοδόξων και αιρετικών ή σχισματικών συναπτόμενοι.

Εις τους πρώτους της ιστορίας της Εκκλησίας χρόνους η Εκκλησία απολύτως απηγόρευε την εν τοις κόλποις αυτής τέλεσιν μικτών γάμων, ηνείχετο όμως τους γάμους των εγγάμων των επιστρεφόντων εις τον χριστιανισμόν. Η τακτική αύτη εξηκολούθησε και κατά τους μετέπειτα χρόνους. Κατά τον Δ΄ αιώνα το πρώτον εις την εν Λαοδικεία Σύνοδον γίνεται λόγος περί των τοιούτων γάμων [...]

Απηγορεύετο λοιπόν κατά την εποχήν ταύτην ο γάμος ορθοδόξου μετά αιρετικού, εάν δε εγίνετο έπρεπε να κηρύσσεται άκυρος και να διαλύηται το άθεσμον συνοικέσιον, οι δε παραβάται ηπειλούντο δι' αφορισμού. Μόνον ο προ της επιστροφής εις τον Χριστιανισμόν συναφθείς ήτο ανεκτός. Ηδύνατο εν τη Εκκλησία να τελεσθή ορθοδόξου μετά αιρετικού γάμος μόνον εάν υπισχνείτο ο αιρετικός ότι θα επέστρεφε και επέστρεφε πράγματι εις την ορθοδοξίαν.

Από του δεκάτου αιώνος με το πνεύμα και την πράξιν της Εκκλησίας συνεφώνησε και η Πολιτεία. Ούτως έχομεν την 89 Νεαράν του Λέοντος Σοφού , ως και αργότερον την άλλην του Αλεξίου Κομνηνού, δια των οποίων τότε το πρώτον η ιερολογία ωρίσθη ως απαραίτητον στοιχείον δια την νομιμοποίησιν του γάμου. Δια των Νεαρών τούτων επεκράτησεν η δια της εν Πενθέκτη Συνόδου διατυπωθείσα γνώμη της Εκκλησίας εν τω ζητήματι των μικτών γάμων. Ο γάμος ήτο πλέον μυστήριον, και μόνον επί ορθοδόξων και υπό ορθοδόξων ιερέων έδει να τελήται. Ταύτα επρέσβευαν τώρα και η Εκκλησία και η Πολιτεία ομού. Παραβάσεις από του κανόνος τούτου καίτοι έχομεν μερικάς καθ'όλας τας εποχάς, αλλ' ο κανών δεν έπαυσε να ισχύη.

Μετά την άλωσιν της Κωνσταντινουπόλεως η Εκκλησία, καίτοι εμμένει πάντοτε εις την παλαιοτέραν γνώμην της, εν τούτοις αναγκάζεται να ανέχηται περισσότερον, η έως τούδε, τους μικτούς γάμους, όταν ιδίως τελώνται υπό ορθοδόξου ιερέως. Μέχρι του 1883 δεν εχορηγείτο επισήμως άδεια, αλλ' από του έτους εκείνου εχορηγείτο και άδεια δια μικτούς γάμους, υπό τον όρον όμως πάντοτε της τελέσεώς των υπό ορθοδόξου ιερέως.

Κατά την δια πολλών ταλαντεύσεων επικρατήσασαν και δια της πράξεως αποκρυσταλλωθείσαν σήμερον εν τω Οικουμενικώ Πατριαρχείω τάξιν, γάμος μεν Ορθοδόξων μετά μη Χριστιανών απολύτως απαγορεύεται, επιτρέπονται όμως γάμοι μετά Χριστιανών μη Ορθοδόξων, υποχρεουμένου του ή της μη Ορθοδόξου, ίνα δώση έγγραφον υπόσχεσιν 1) περί της τελέσεως του γάμου υπό ορθοδόξου ιερέως, 2) περί της ορθοδόξου βαπτίσεως και ανατροφής των τέκνων, 3) περί υπαγωγής αυτού, εν περιπτώσει συζυγικής διαφοράς, εις την δικαστικήν δικαιοδοσίαν της ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας. Εις τας υποχρεώσεις του ορθοδόξου μέλους περιλαμβάνεται και η προσπάθεια του να προσελκυσθή ο μη Ορθόδοξος εις την Ορθοδοξίαν. Εξυπακούονται ως φυσική συνέπεια των ανωτέρω και τα εξής 1) ότι τους μη τελεσθέντας δι' ορθοδόξου ιερολογίας γάμους αγνοεί τελείως η Εκκλησία και ούτε δικάζει ούτε διαλύει αυτούς· 2) εάν συμβή το εν μέλος ζεύγους τινός μη ορθοδόξου εν ξένη Εκκλησία τελέσαντος τον γάμον να εισέλθη εις την Ορθόδοξον Εκκλησίαν και δέχεται το μη ορθόδοξον μέλος να συζή μετ' αυτού, ο γάμος μεν ούτος είνε ανεκτός υπό της Ορθοδόξου Εκκλησίας, τα εκ τούτου όμως τέκνα, όσα θα γεννηθώσι μετά ταύτα, δέον να βαπτισθώσι και να ανατραφώσιν εις την Ορθόδοξον Εκκλησίαν· εάν το μη ορθόδοξον μέλος δεν δέχηται να συζήση, επιτρέπεται εις το ορθόδοξον να συνάψη έτερον γάμον εν τη Ορθοδόξω Εκκλησία.

Η ως άνωθι εκτεθείσα πράξις του Οικουμενικού Πατριαρχείου ισχύει απαραλλάκτως και εν τοις Πατριαρχείοις της Ανατολής καθώς και εν τη Ρωσική, τη Ελληνική, τη Σερβική και τη Ρουμανική Εκκλησία. Η αυτή ισχύει και εν αυτή έτι τη Λατινική Εκκλησία, εν ή δίδεται υπόσχεσις τελέσεως του γάμου υπό Λατίνου ιερέως και ανατροφής των τέκνων εις την Λατινικήν Εκκλησίαν.

Το Πατριαρχείον Αλεξανδρείας [...] συμφωνεί μεν με την άνωθι εκτεθείσαν πράξιν του Οικουμενικού Πατριαρχείου, εις τινα όμως σημεία καθώρισε φιλελευθερωτέραν τακτικήν. Τα σημεία ταύτα είναι τα εξής: 1) ως προς την υπογραφησομένην συμφωνίαν προ της τελέσεως του μικτού γάμου, ενώ πάσα η Ορθόδοξος Εκκλήία αξιοί όλα τα τέκνα να βαπτισθώσι και να ανατραφώσιν εν τη Ορθοδόξω Εκκλησία, το Πατριαρχείον Αλεξανδρείας αρκείται εις την υπόσχεσιν ότι «τουλάχιστον τα του αυτού φύλου προς το ορθόδοξον μέλος τέκνα θα βαπτισθώσι και θα ανατραφώσι κατά το ορθόδοξον δόγμα· 2) εν τω καθ' ημάς Πατριαρχείω δύναται και λειτουργός ξένης χριστιανικής ομολογίας, εκ των εχουσών τους τρεις βαθμούς της ιερωσύνης, να τελέση γάμον μετά μη ορθοδόξου, όταν οι μελλόνυμφοι κατοικούν εις μακράν από κανονικού ορθοδόξου λειτουργού απόστασιν, παρέχει δε εις τον κληρικόν τούτον, τη αιτήσει του, και άδειαν τελέσεως του γάμου ο Πατριάρχης, ή ο αρμόδιος Μητροπολίτης, αρκεί να «επισυνάπτη εις την αίτησιν αυτού ο κληρικός ένορκον ενυπόγραφον διαβεβαίωσιν των συναπτομένων είς γάμου κοινωνίαν, ότι ουδέτερος αυτών είνε έγγαμος, ουδέ έχουσι προς αλλήλους συγγένειαν κεκωλυμένην». Ταύτα ενώ πάσα η Ορθόδοξος Εκκλησία αναγνωρίζει μόνον τους δι' ορθοδόξου ιερέως ιερολογηθέντας γάμους. 3) και ζεύγους ορθοδόξου, το οποίον συνήψε γάμον δι' ευλογίας αλλοδόξου λειτουργού ο γάμος δύναται, αιτήσει των ενδιαφερομένων κατ' οικονομίαν να αναγνωρισθή δια γράμματος πατριαρχικού, εάν δεν υπάρχη άλλο κώλυμα, και αν αποδειχθή, ότι λόγω αποστάσεων προσέφυγον εις αλλόδοξον ιερέα. Και τούτο είναι εναντίον της εν τω Οικουμενικώ Πατριαρχείω παραδεδεγμένης τάξεως.

Δεδομένου ότι όλαι αι κατά τόπους Ορθόδοξοι Εκκλησίαι εν τω ζητήματι των μικτών γάμων συνεφώνησαν πάσαι εις την σήμερον καθιερωθείσαν πράξιν του Οικουμενικού Πατριαρχείου, δυνάμεθα ημείς άρα γε εν τω Αλεξανδρινώ Θρόνω να διαφέρωμεν εις τα ως άνω τρία σημεία; Είναι αληθές ότι παρ' ημίν υφίστανται οπωσδήποτε συνθήκαι τινες ιδιαίτεραι, αι μεγάλαι δηλαδή αποστάσεις και η έλλειψις ιερέων εις τους απομεμακρυσμένους από των θρησκευτικών κέντρων ορθοδόξους συνοικισμούς, ένεκα δε των συνθηκών ακριβώς τούτων ηθελήσαμεν όχι να διαφωνήσωμεν προς την ομόθυμον εκκλησιαστικήν πράξιν, αλλά να εφαρμόσωμεν εκκλησιαστικήνν τινά οικονομίαν προς προφύλαξιν των τέκνων της Εκκλησίας ημών από του προσηλυτισμού ή από της θρησκευτικής αδιαφορίας· αλλά μήπως επιτρέπεται δια την οικονομίαν ταύτην να θυσιάσωμεν την ουσίαν; Έπειτα μήπως όμοιαι προς τας ημετέρας αποστάσεων και ελλείψεως ιερέων συνθήκαι δεν υφίστανται και εις τας άλλας ορθοδόξους Εκκλησίας, ως εν Αμερική;

Λεοντοπόλεως Χριστοφόρου, *Περί Μικτών Γάμων* (Εισήγησις εις την Αγίαν και Ιεράν Σύνοδον). Ανατύπωσις εκ του Εκκλησιαστικού Φάρου, Αλεξάνδρεια, Πατριαρχικόν Τυπογραφείον, 1933, 3-6.